

Apteczka pierwszej pomocy,

czyli jak radzić sobie w niespodziewanych i awaryjnych sytuacjach na zajęciach językowych

Agnieszka Pędzik

Przygotowanie się do zajęć jest ważnym elementem pracy lektora. Biorąc pod uwagę właśnie ten czynnik możemy podzielić lektorów na tych, którzy przygotowując się tworzą (na papierze lub tylko we własnej głowie) ogólny zarys poszczególnych etapów lekcji oraz „lektorów-planistów” obmyślających bardzo szczegółowo niemal każdy moment zajęć.

Jednak niezależnie od tego, do której grupy przypiszemy sami siebie, nie jesteśmy w stanie przewidzieć wszystkich sytuacji, które mogą niespodziewanie wyniknąć podczas naszych zajęć. Ponieważ są to momenty, których nauczyciele na ogół obawiają się, warto poświęcić chwilę na przeanalizowanie możliwych przyczyn takich „awaryjnych” sytuacji.

Dobry nauczyciel uczy się przez całe swoje zawodowe życie, dlatego powinniśmy nie tylko uczyć się strategii radzenia sobie w niespodziewanych sytuacjach, ale również zastanowić się nad tym jak można ich unikać.

OPINIE/ OBAWY LEKTORÓW dotyczące sytuacji awaryjnych:

- „Zaskoczona nie będę wiedziała co powinnam zrobić.”
- „Nauczyciel powinien być przygotowany na wszelkie niespodzianki- nie chcę sprawić wrażenie nieprofesjonalnej osoby.”
- „Uczniowie przestaną postrzegać mnie jako dobrego nauczyciela.”
- „Chcę mieć kontrolę nad zajęciami i uczniami- niespodziewane sytuacje mogą mnie jej pozbawić.”
- „Może mi to rozbić zajęcia, które wcześniej sobie zaplanowałem.”

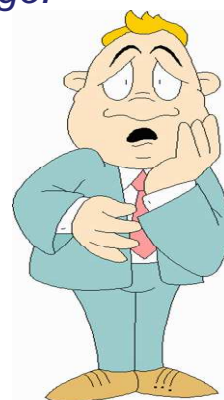
PRZYKŁADY AWARYJNYCH SYTUACJI

- „Usłyszę pytania na które nie znam odpowiedzi.”
- „Uczniowie będą uparcie rozmawiać tylko po polsku.”
- „Zaplanowanego materiału nie wystarczy mi na całe zajęcia.”
- „Niektóre osoby nie będą chciały pracować w parach/grupach.”
- „Zepsuje mi się sprzęt a zaplanowałam słuchanie.”
- „Zadania, które przygotowałam na zajęcia nie będą ciekawe dla uczniów.”
- „Trafię na „mieszana” grupę.”
- „Uczniowie będą się źle zachowywać.”

Omawiane w prezentacji sytuacje zostały podzielone na dwie grupy. Pierwsza obejmuje tzw. czynnik ludzki, który może wywołać niespodziewany problem. Chodzi tu o nauczyciela lub ucznia, a często o obydwie strony jednocześnie, które we wzajemnej interakcji wywołują niezaplanowaną sytuację. Druga przedstawiona grupa to czynniki zewnętrzne, na które nauczyciel często nie ma wpływu.

PROBLEMY ZWIĄZANE Z UCZNIAMI

- „Uczniowie rozmawiają tylko po polsku.”
- „Usłyszę pytanie na które nie znam odpowiedzi.”
- „ Przygotowane zadania nie są ciekawe dla uczniów.”
- „Niektóre osoby nie chcą pracować w parach/grupach.”
- „Mam ucznia- wielbiciela podręcznika kursowego.”
- „Uczę „mieszaną” grupę.”
- „Spada motywacja moich uczniów”.
- „Zdarza im się nie odrabiać pracy domowej.”
- „Część osób kończy zadania wcześniej.”
- „Uczniowie źle się zachowują”.
- .....

KOMENTARZE/ PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ

- *Uczeń zadaje niespodziewane pytanie, na które nauczyciel nie zna odpowiedzi.*
Możesz odłożyć odpowiedź do następnej lekcji. Zrozumiałe polecenia zmniejszają szanse na odejście od tematu.
- *Uczniowie używają języka oskiego lub proszą o tłumaczenie na język polski.*
Ważne - ustalone zasady odnośnie używania polskiego, zwłaszcza na niższych poziomach. Krótkie wyjaśnienia w języku polskim dotyczące np. słownictwa i gramatyki są uzasadnione. Bądź konsekwentny!
- *Uczniowie nie chcą pracować w grupach lub parach.*
Poszukaj przyczyny. Sprawdź oczekiwania słuchaczy. Wyjaśnij dlaczego chcesz, żeby pracowali w parach. Upewnij się, że „dobrze” dobrałeś pary.
- *Uczę „mieszaną” grupę.*
Stosuj otwarte zadania. Uczniowie uczą się wzajemnie. Obserwują prezentacje kolegów. Wymieniają się swoimi pracami pisemnymi. Piszą dla siebie nawzajem ćwiczenia/ zadania. Pracują w większych grupach nad projektami.
- *Przygotowane zadania nie są ciekawe dla uczniów.*

Poznaj lepiej swoich uczniów (np. zainteresowania, sposób uczenia się). Miej w zanadrzu inne ćwiczenie.

- *Uczeń wielbiciel podręcznika.*
Sprawdź dlaczego chce korzystać tylko z książki. Może materiały dodatkowe są źle dobrane do ucznia.
- *Spada motywacja moich uczniów.*
Typy motywacji. Ponowna analiza potrzeb i oczekiwań. Informacja zwrotna. Motywacja zewnętrzna podnosi wewnętrzną pod warunkiem otrzymywania pozytywnej (i uzasadnionej!) informacji zwrotnej.
- *Zdarza im się nie odrabiać pracy domowej.*
Dowiedz się jaka jest przyczyna. Może dostają za trudne/długie/monotonne prace domowe.
- *Część osób kończy zadania wcześniej.*
Zastanów się nad doбором par. Miej przygotowane dodatkowe pytania.

ZŁE ZACHOWANIE UCZNIÓW

- Złe zachowanie uczniów może zostać wywołane przez nauczyciela, innych uczniów lub przez szkołę jako instytucję- lub przez wszystkie naraz. (Harmer, 1991).
- Dylemat nauczyciela: chęć bycia nauczycielem szanowanym i nauczycielem lubianym.
- Różne strategie mogą być odpowiednie dla szkół prywatnych i państwowych, uczniów początkujących i zaawansowanych, dzieci i dorosłych.
- Lepiej zapobiegać takim problemom niż je leczyć.

JAK ZMINIMALIZOWAĆ SZANSE NA POJAWIENIE SIĘ ZŁEGO ZACHOWANIA?

(Harmer)

- Przychodź na zajęcia przygotowany. Uczniowie od razu rozpoznają nauczyciela, który nie wie co ma robić.
- Bądź konsekwentny.
- Unikaj gróźb, zwłaszcza jeśli nie zamierzasz ich spełnić.
- Unikaj podnoszenia głosu.

- Prowadź ciekawe zajęcia. Nuda jest jedną z większych przyczyn niewłaściwego zachowania uczniów.
- Bądź sprawiedliwy.
- Bądź pozytywnie nastawiony do własnej pracy.
- Przestrzegaj ustalonych zasad.
- Jak najlepiej poznaj swoich uczniów.

POZNANIE NASZEGO UCZNIA jest bardzo ważne, jeśli chcemy unikać niespodziewanych sytuacji. Jak można to zrobić?

- analiza potrzeb słuchacza,
- ankieta dotycząca stylów uczenia się,
- sprawdzenie umiejętności uczniów za pomocą testów,
- obserwacja formalna i nieformalna,
- informacja zwrotna- ważne źródła wiedzy nauczyciela o uczniach.

A następnie:

- Dopasowujemy metody pracy, materiały do poziomu naszych słuchaczy.
- Bierzymy pod uwagę zainteresowania uczniów.
- Co jakiś czas powracamy do rozmowy na temat wzajemnych oczekiwań nauczyciela i ucznia.

Jakie cechy mogą pomóc nauczycielowi w uniknięciu niespodziewanych sytuacji?

- Jest dobrze przygotowany i zorganizowany.
- Entuzjastycznie podchodzi do swojej pracy i ma ciepły stosunek do uczniów.
- Uważa na to co dzieje się na zajęciach.
- Jest stanowczy, sprawiedliwy i konsekwentny.
- Ma poczucie humoru.
- Mówi wyraźnie, modulując swój głos.
- Dobrze zarządza czasem na lekcji.

ZŁOŚLIWOŚĆ PRZEDMIOTÓW MARTWYCH, czyli inne sytuacje awaryjne.

- Zepsuł mi się sprzęt do odtwarzania nagrania.
- Zaplanowałam grę i nie mam kostki.
- W sali gdzie prowadzę zajęcia nie ma tablicy.
- Umówiłam się z uczniami na test ale go zapomniałam.
- Słuchacze nie przynieśli podręczników.
- Uczniowie nie odrobili pracy domowej a chciałam wykorzystać ją na zajęciach.
- Przed końcem zajęć skończyły mi się zaplanowane materiały. Lub nie zdążyłem zrobić wszystkiego.

WŁAŚCIWE ZARZĄDZANIE CZASEM

- Przygotuj więcej zadań niż potrzebujesz.
- Bądź przygotowany na zrezygnowanie z niektórych części lekcji.
- Pamiętaj o trzymaniu zegarka w zasięgu oka.
- Nie czekaj z zadaniem pracy domowej do ostatniej minuty.
- Do dystrybucji materiałów użyj samych uczniów. Polecenia wyjaśnij przed rozdaniem materiałów.

Twoją *APTECZKĄ PIERWSZEJ POMOCY* mogą być zadania/ pomysły, które „przechowujesz” we własnej głowie lub materiały zapisane np. na pendrive, laptop, mp3 plus głośniki, skrypty nagrań jakie planujesz wykorzystać na zajęciach- słowem proste „urządzenia” mieszczące się w torbie nauczyciela.

PODSUMOWANIE

- Niemożliwe sytuacje też się zdarzają! ☺
- Pozwól sobie na błędy. Nie wszystkie Twoje zajęcia będą doskonałe. Ale mogą być coraz lepsze.

- Pewne sytuacje w naszym zawodzie powtarzają się. Następnym razem będziesz mądrzejszy. ☺
- Twoja własną „apteczka” z materiałami- odświeżaj jej zawartość!

Jeśli zostało mi jeszcze trochę czasu, to mogę...

- GRA „PSYCHOLOGICZNA”

PYTANIA:

1. Jakie jest Twoje ulubione zwierzę i dlaczego?
2. Jakie jest Twoje drugie ulubione zwierzę i dlaczego?
3. Jakie jest Twoje trzecie ulubione zwierzę i dlaczego?
4. Z czym kojarzy Ci się kawa? (odpada w przypadku dzieci)
5. Z czym kojarzysz słowo „morze”?
6. Opis sytuacji. „Idziesz i napotykasz mur. Czy widzisz coś nad nim lub poza nim? Jeśli tak, to co?”

SŁUCZACZE CZYTAJĄ POSZCZEGÓLNE ODPOWIEDZI. PO KAŻDYM PODAJEMY ICH ZNACZENIE.

ZNACZENIE:

1. Takim chcesz być widzianym przez ludzi.
  2. Tak cię inni widzą.
  3. Taki jesteś rzeczywistości.
  4. Kawa oznacza seks.
  5. „Morze” symbolizuje życie i podejście do życia.
  6. „Mur” to śmierć. Czyli czy wierzysz w życie po śmierci.
- gra w zapamiętywanie jak największej ilości słówek (kolejna osoba powtarza wszystkie wcześniej wymienione słowa we właściwej kolejności),
  - gra sprawdzająca znajomość pisowni słówek (kolejne słowo rozpoczyna się na ostatnią literę słowa poprzedniego),

- zapamiętywanie i później zapisanie tekstów (kolejne osoby z grupy czytają szybko tekst a następnie wracają do grupy i próbują odtworzyć tekst),
- użycie słówek/ wyrażień z „banku słówek” (zapisujemy na kartkach słowa z zajęć a na kolejnych lekcjach możemy prosić o układanie zdań lub podawanie definicji),
- opisywanie swojej „rodziny” (zdjęcia znanych/ śmiesznych osób uczniowie pokazują klasie i opisują te osoby jako członków rodziny),
- napisz wybrane słowo i zagraj w układanie słów z liter tego wyrazu,
- bingo.

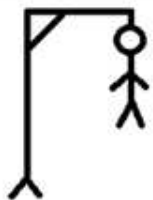
Jeśli mam do dyspozycji komputer...

- youtube, np. *Do you speak English?* - jest częściowo po niemiecku,
- oglądanie krótkiego filmiku i na bieżąco opisywanie go kolegom,
- wypisanie z filmiku czasowników/ kolorów/ przedmiotów, itp.,
- przewidywanie zakończenia mało znanej reklamy,
- uczniowie jedynie słyszą dźwięki i budują na ich podstawie historię,
- obejrzenie „niemego” fragmentu filmu i napisanie do niego dialogów.

.

„LEKI PODSTAWOWE”

„WISIELEC”

PAŃSTWO	MIASTO	ZWIERZE	RZEKA	.....

„PAŃSTWA- MIASTA / INTELIGENCJA”

KALAMBURY

Większość przedstawionych propozycji ćwiczeń można wykorzystać również jako np. rozgrzewkę.

ŹRÓDŁA:

1. *A Course In Language Teaching*, P. Ur, 1998, Cambridge University Press
2. *The Practice of English Language Teaching*, J. Harmer, 1991, Longman
3. *The Self-directed Teacher, Managing the learning process*, D. Nunan, C. Lamb, 1999, Cambridge University Press
4. http://www.youtube.com/watch?v=aQ_Gd6KG8k0
5. <http://www.youtube.com/watch?v=SqMBdapHqkE>